

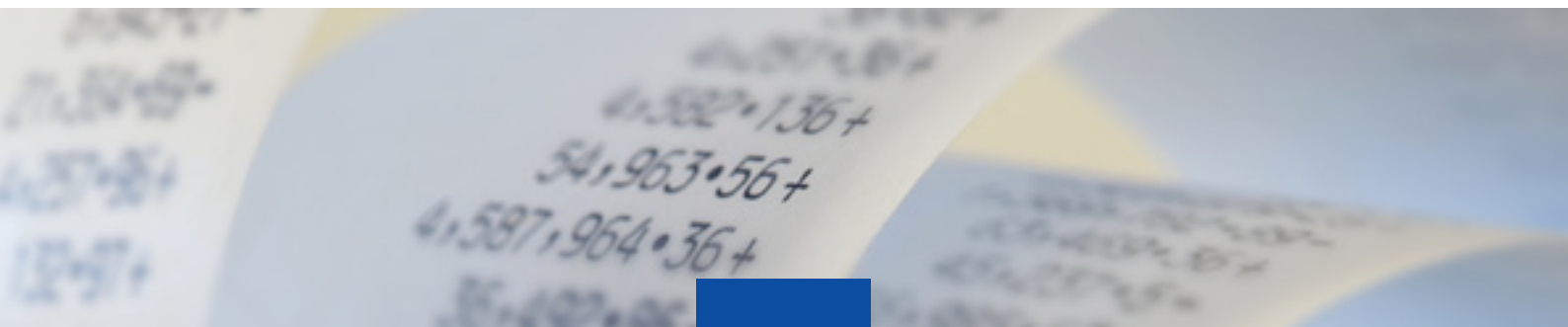

EUROOPA LIIDU
POLIITIKA
LAHTISELETATUNA

**Euroopa
Pettustevastane
Amet (OLAF)
lähivaates**

ELi võitlus pettuste ja korrupsiooni vastu

Selleks et kaitsta Euroopa kodanikke ja nende raha, peab Euroopa Liit võitlema pettuste ja korrupsiooni vastu. OLAFil on selle võitluse õnnestumisel võtmeroll.

EUROOPA LIIDU POLIITIKA LAHTISELETATUNA

Käesolev väljaanne kuulub sarja, mis arusaadavas keeles kirjeldab ja põhjendab ELi tegevust eri poliitikavaldkondades ning selle tegevuse tulemusi.

Avaldatud väljaannete nimekirja leiate ja need saate alla laadida veebilehelt:

http://europa.eu/pol/index_et.htm

Kuidas EL toimib?
„Euroopa 2020“: Euroopa majanduskasvu strateegia
ELi asutajad

Areng ja koostöö
Digitaalarengu tegevuskava
Eelarve
Energeetika
Ettevõtlus
Haridus, koolitus, noored ja sport
Humanitaarabi ja kodanikukaitse
Kaubandus
Keskfond
Kliimameetmed
Konkurents
Kultuur ja audiovisuaalküsimused
Laienemine
Majandus- ja rahaliit ning euro
Maksustamine
Merendus- ja kalandusasjad
Pettusevastane võitlus ✘
PiiRID ja julgeolek
Põllumajandus
Rahvatervis
Regionaalpoliitika
Rände- ja varjupaigaküsimused
Siseturg
Tarbijad
Teadusuuringud ja innovatsioon
Toiduohutus
Toll
Transport
Tööhõive ja sotsiaalküsimused
Välisasjad ja julgeolekupoliitika
Õigusküsimused, kodakondsus ja põhiõigused

SISUKORD

Miks on vaja tõhusat pettusevastast poliitikat?	3
ELi lähenemisviis võitlusele pettuste vastu	5
ELi tegevus	8
Tulevikuväljavaated pettusevastases võitluses	15
Lisateave	16

Euroopa Liidu poliitika lahtiseletatuna ELi võitlus pettuste ja korruptsiooni vastu

Euroopa Komisjon
Teabevahetuse peadirektoraat
Väljaanded
1049 Brüssel
BELGIA

Käsikiri valmis märtsis 2014

Esikaas ja foto lk 2: © iStockphoto.com/Sagadogo

16 lk – 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-24327-1
doi:10.2775/64139

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2014

© Euroopa Liit, 2014

Paljundamine on lubatud. Üksikute fotode kasutamiseks
tuleb taotleda luba otse autoriõiguste omanikelt.

Miks on vaja tõhusat pettustevastast poliitikat?

Korruptsioon ja pettused kahjustavad olulisel määral majandust ja ühiskonda. Paljud maailma riigid seisavad silmitsi sügavale juurdunud korruptsiooniga. See pidurdab nende majandusarengut ning seab löögi alla demokraatia, sotsiaalse õigluse ja õigusriigi põhimõtte.

ELi liikmesriigid ei ole sellest probleemist sugugi puutumata. Riikide lõikes on korruptsiooni olemus ja ulatus erinev, kuid see probleem mõjutab kõiki liikmesriike. Maksimaksjatele läheb see maksma miljardeid eurosid ning paljudel juhtudel soodustab see organiseeritud kuritegevust üle Euroopa.

Juba ainuüksi korruptsioon läheb ELi majandusele maksma 120 miljardit eurot aastas – vaid natuke vähem kui Euroopa Liidu aastaeelarve. Seepärast mõjutab korruptsioonivastane võitlus ELi konkurentsivõimet maailmamajanduses.

Võitlus korruptsiooni ja pettuste vastu on riikide ülesanne. ELi liikmesriikides on korruptsiooni ja pettuste tõkestamise ning nende vastu võitlemise jaoks suuremas osas kehtestatud vajalikud õigusaktid ja asutatud sellega tegelevad institutsioonid.

Kuna ELi liikmesriigid haldavad 80% ELi rahalistest vahenditest, vastutavad nad ka ELi eelarvega seotud korruptsioonijuhtumite ja pettuste uurimise ning süüdistuste ettevalmistamise eest. EL aga aitab liikmesriike juurdlustes Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAFi) abil.

Lõppkokkuvõttes õõnestab korruptsioon kodanike usaldust demokraatlike institutsioonide ja menetluste suhtes.

Kas üldsuse arvates on korruptsioon paratamatu nähtus?

Avalik arvamus ja kindlustunne

Korruptsiooni käsitlev Eurobaromeetri uuring, mis korraldati 2013. aastal ning avaldati 2014. aasta veebruaris, näitas, et enam kui pool ELi elanikkonnast tunneb, et korruptsioon on viimastel aastatel suurenenud. Euroopa Komisjoni kõige konservatiivsema hinnangu järgi, mis esitati 2011. aasta juunis vastu võetud korruptsioonivastases pakendis, läheb korruptsioon ELi liikmesriikides maksma 120 miljardit eurot aastas. See summa hõlmab kõiki ELi liikmesriikides levinud korruptsiooniliike, sealhulgas ELi eelarvega seotud rikkumisi.

Seepärast on korruptsioon ELile endiselt üks suurimaid katsumusi, kuna see mõjutab negatiivselt liidu rahandust ja võib vähendada avalikku kindlustunnet.

Kõnealuse 28 liikmesriigis korraldatud Eurobaromeetri uuringu tulemused olid järgmised:

- 76% vastanutest arvab, et korruptsioon on nende riigis laialt levinud, ning 56% leiab, et probleem on viimase kolme aasta jooksul süvenenud;
- 67% arvab, et parteide rahastamise puhul ei ole tagatud piisav läbipaistvus ega järelevalve;
- kaks kolmest küsitletud eurooplastest leiab, et korruptsioon on nende riigi ärikultuuri lahutamatu osa;
- samal ajal väidab 70% inimestest, et nad ei ole isiklikult oma igapäevaelus korruptsiooniga kokku puutunud.

Tõestus kodanikele, et pettuste ja korrupsiooni suhtes ei tehta järeleandmisi

2011. aastal võttis komisjon vastu korrupsioonivastase paketi, et kindlaks määrata ELi korrupsioonivastane poliitika ning kehtestada ELi järelevalvemehhanism, mis võimaldaks korrapäraselt hinnata liikmesriikides selles valdkonnas tehtavaid jõupingutusi. Esimene ELi korrupsioonivastase võitluse aruanne avaldati 2014. aasta veebruaris. Aruandes selgitatakse igas liikmesriigis valitsevat olukorda – milliseid korrupsioonivastaseid meetmeid kasutatakse, millised on osutunud tõhusaks, mida oleks võimalik parandada ja kuidas seda teha. Liikmesriigid on viimastel aastatel käivitanud rohkelt algatusi, kuid nende tulemused ei ole ühtlased ning korrupsiooni tõkestamiseks ja selle eest vastutusele võtmiseks tuleks jõupingutusi suurendada. Kõnealune aruanne avaldatakse iga kahe aasta tagant.

Vahepealseks ajaks on komisjon soovitanud mitmesuguseid meetmeid õigusraamistiku tugevdamiseks, sealhulgas järgmiseid: riigihanke eeskirjade reform (ettepanek 2011. aastal), kuritegelikul teel saadud vara konfiskeerimine (ettepanek 2012. aastal), korrupsiooni mõiste laiendamine, et hõlmata altkäemaksu andmine isikutele, kes ei ole ametlikus korras avalikud teenistujad, ent on sellegipoolest seotud ELi rahaliste vahendite haldamisega (ettepanek 2012. aastal).

ELi meetmed pettuste ohjeldamiseks hoiavad kokku raha ja suurendavad tõhusust

Euroopa Liit tervikuna koos oma 150 miljardi euro suuruse aastaeelarvega, mida kasutatakse peamiselt ELi kodanike ja kogukondade eluolu parandamiseks, ei jää samuti pettustest puutumata.

ELi eelarvet kasutatakse mitmesuguse tegevuse rahastamiseks, alates põllumajandustootjatele ja teadusuuringute jaoks antavatest toetustest suuremahuliste taristuprojektideni. Samal ajal teenib EL tulu imporditollimaksude ja aktsiiside pealt. Ükskõik kuidas ELi raha ka ei kasutataks, alati on risk pettusteks.

Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAFi) ülesanne on uurida Euroopa Liidu finantshuve mõjutavaid rikkumisi – ajal, mil arvel on iga euro, on see ülesanne olulisem kui kunagi varem.

OLAFi asutamine

Euroopa Pettustevastane Amet loodi 1999. aastal ning sellele anti volitus uurida Euroopa Ühenduse huve mõjutavaid pettusi, korrupsioonijuhtumeid ja muid finantsrikkumisi. Määruses, millega amet loodi, käsitletakse kõnealuste juurdluste alustamise, juhtimise ja lõpetamise menetlusi ning OLAFi sissetuleva ja väljamineva teabe voogu.

Näited OLAFi juurdlustest

Pettused

- Euroopa Liidu vahendite väärkasutamine välisabi-, põllumajandus-, keskkonna- ja muude projektide puhul;
- tollimaksudest ja muudest maksudest kõrvalehoidumine importijate puhul;
- sigarettide salakaubavedu organiseeritud kuritegelike rühmituste puhul;
- ehitusprojekti jaoks antud välisabi omastamine;
- olematute põllumajandustoodete (nt puuviljamahl, mida ei ole tegelikult toodetud, või puud, mida ei ole kunagi istutatud) rahastamine.

Ametiseisundi kuritarvitamine

- hankemenetluste eeskirjade eiramine;
- huvide konfliktid;
- eelvalikutestide küsimuste ja näidisvastuste lekitamine.

Raha arukas kasutamine kasvu nimel.

ELi lähenemisviis võitlusele pettuste vastu

Teadlikkuse suurendamine pettustevastasest võitlusest

1999. aastal kuulutas Euroopa Komisjon välja pettuste ja korruptsiooni nulltolerantsipoliitika ning sel eesmärgil asutati OLAF, et võidelda pettuste vastu kõikides valdkondades ning teadvustada üldsuse seas pettustega kaasnevaid tagajärgi. Euroopa Komisjoni jaoks on ülimalt oluline tagada, et kõik ELi institutsioonide töötajad teaksid, milliseid menetlusi järgida, kui nad peaksid pettusega kokku puutuma, ning pakkuda audiitoritele ja teistele töötajatele asjakohast koolitust.

Kasutusel on hulk teadlikkuse suurendamise meetmeid – osa neist on suunatud üldsusele, osa ELi ametnikele.

- Euroopa Pettustevastane Amet korraldab ettevõtmisi, mille eesmärk on suurendada üldsuse teadlikkust sellest, kuidas mõjutavad ELi majandust võltsimine ja salakaubavedu. Muu hulgas tegeleb amet laste teavitamisega, andes nõu, kuidas tuvastada võltsitud euromünti, korraldades detektiivviktoriini ja andes neile teavet salakaubaveo kohta.
- Komisjon teavitab oma projektijuhte, finantstöötajaid, audiitoreid ja eri maailma paikades asuvate delegatsioonide töötajaid pidevalt võimalike pettuste riskist ning sellest, mida ette võtta, kui on tekkinud kahtlus, et tegemist võib olla eeskirjade eiramisega.
- Koolitustel saavad ametnikud jagada kogemusi ning need annavad osalistele võimaluse viia end kurssi uute teadusuuringute tulemustega. Koolitusi on korraldatud näiteks järgmistel teemadel: pettuste tõkestamine ja avastamine audiitoritele, võitlus pettuste ja korruptsiooni vastu delegatsioonide

uutele juhtidele ning varajase hoiatamise süsteemide koolitus ametnikele kõikjalt maailmast.

- Euroopa Pettustevastase Ameti veebisaidil – http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_et.htm – on esitatud üksikasjalikud suunised, millega antakse partnerteenistustele nõu, kuidas töötada välja oma strateegia, käsitledes sealhulgas parima tava, petuskeemide ja koolitusprogrammidega seotud küsimusi.

Varajase hoiatamise süsteem

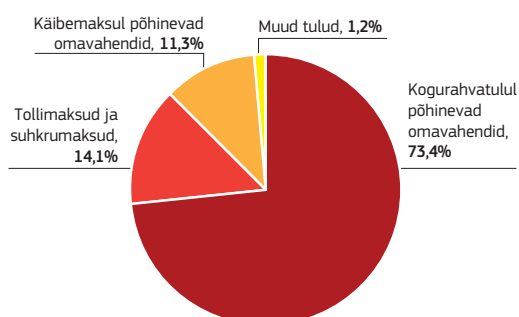
Võitluses pettuste vastu on oluline abivahend varajase hoiatamise süsteem ehk andmebaas, mis sisaldab nende üksikisikute ja ettevõtjate nimesid, kes võivad kahjustada ELi finantshuve. Selle kaudu saavad ametnikud veenduda, et pakkumiskutsetele vastavaid isikuid ja ettevõtjaid ei kahtlustata pettustes – kui nad on nimekirjas, võib haldusüksus teatava lepingu või makse blokeerida või peatada.

OLAFi ja ELi liikmesriikide ühendatud jõud rahaliste vahendite kaitsel

85% ELi eelarvest haldavad liikmesriigid (seda nimetatakse eelarve täitmiseks koostöös liikmesriikidega) ning seega vastutab iga liikmesriik pettuste tõkestamise eest. OLAF töötab oma eesmärgi suunas muu hulgas kahe või enama riigi ametiasutuste koostöö koordineerimise abil.

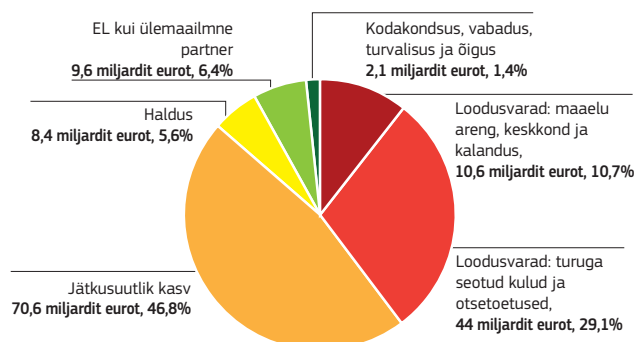
ÜLEVAADE ELI 2013. AASTA EELARVEST

2013. aasta eelarve tulud

2013. aasta eelarve kulud

(miljardites eurodes kulukohustuste assigneeringutena)

Alates 2004. aastast ELiga ühinenud liikmesriigid ning ühineda soovivad riigid on moodustanud pettuste tõkestamise eesmärgil riigi tasandi kontaktpunktid, mille ülesanded on järgmised:

- õigusaktide, töökorralduse ja tegevuse koordineerimine ELi rahaliste vahendite kaitsmiseks;
- riikide ametiasutuste ja OLAFi vahendamine ning OLAFi ja süüdistuste ettevalmistamise eest vastutavate asutuste koostöö toetamine;
- Euroopa Komisjoni teavitamine eeskirjade eiramiste ja pettuste ilmsikstulekust.

Need riigi tasandi bürood aitavad samuti suurendada teadlikkust pettustega kaasnevatest karistustest ja tagajärgedest ning jälgivad, et riigis oleks piisaval arvul pädevaid pettuste tõkestamisega tegelevaid töötajaid.

ELiga enne 2004. aastat liitunud riikidel on samuti olemas süsteem kõnealuste küsimuste käsitlemiseks, ent mitte kesksel tasandil.

Euroopa institutsioonid üheskoos pettuste vastu

Edu saavutamiseks peab korruptsiooni ja pettuste vähendamise tegevus toimuma koostöös ja koordineeritult. Alljärgnevalt on esitatud näiteid sellest, kuidas teatavad ELi institutsioonid ühendavad oma jõupingutusi suurema tõhususe nimel.

- Olgugi et Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) kuulub Euroopa Komisjoni alla, tegutseb see sõltumatult, aidates riikidel ja ELi organisatsioonidel uurida pettusi ning osutades abi pettustevastase võitlusega seotud õigusaktide ja poliitika puhul.
- Euroopa Parlamendi eelarvekontrollikomisjon jälgib, kuidas ELi eelarvet kasutatakse. See komisjon teeb tihedat koostööd OLAFiga, jälgides tähelepanelikult, et eelarve täitmisel järgitaks pettuste ja muude eeskirjade eiramiste vastast võitlust käsitlevaid õigusakte. OLAF hoiab Euroopa Parlamenti oma tegevusega kursis, kuid ei avalda seejuures kunagi teavet käimasolevate juurdluste kohta.
- Euroopa Kontrollikoda auditeerib ELi rahalisi vahendeid ning aitab Euroopa Parlamendil ja nõukogul kontrollida, kuidas ELi eelarvet täidetakse; selleks avaldab kontrollikoda aruandeid ja arvamusi mitte ainult finantsjuhtimise, vaid ka muu tegevuse kohta. Kontrollikoda analüüsib, kas kõik

finantstehingud on nõuetekohaselt dokumenteeritud, seaduslikult teostatud ja hallatud, et tagada säästlikkus, tõhusus ja mõjus. Kontrollikoda annab OLAFile teada kõikidest kahtlustest võimaliku pettuse või korruptsiooni suhtes.

Õiguslik kohustus võidelda pettuste ja korruptsiooni vastu

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 325 kohaselt peavad komisjon ja liikmesriigid võitlema liidu finantshuve mõjutavate pettuste ning muu ebaseadusliku tegevuse vastu. Seega on pettuste tõkestamine ja avastamine üldine kohustus, mida kõik Euroopa Komisjoni töötajad peavad oma igapäevases ressurside kasutamist hõlmavas töös täitma. Liikmesriigid vastutavad haldus- ja kontrollisüsteemide loomise eest, tagades, et rakendatavad programmid vastavad kõikidele määrustes sätestatud nõuetele.

Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse konventsioonis on sätestatud, et nii kulusid kui ka tulusid mõjutavate pettuste puhul tuleb igas ELi liikmesriigis kohaldada tõhusaid, proportsionaalseid ja ärahoidvaid kriminaalkaristusi. Need peaksid hõlmama minimaalselt aastast võimalikku vabadusekaotust, vähemalt raskematel juhtudel. 2012. aastal tegi komisjon ettepaneku tõsta kõnealuste rikkumiste puhul kohaldatavate karistuste määra. ELi finantshuvide kaitse eesmärgil kehtestatud ELi eeskirjade täiendamiseks plaanitakse uue direktiivi eelnõuga ühtlustada kuritegude mõisteid, karistuste miinimum- ja maksimumtasemeid ning ajaliste piirangute tähtaegu, mis on ELi liikmesriikide lõikes endiselt erinevad. Selle seaduseelnõu suhtes peetakse praegu nõukogus ja Euroopa Parlamendis läbirääkimisi.

Europol on Euroopa Liidu õiguskaitseasutus

Võitluses pettuste vastu osaleb ka Europol. See ülesanne moodustab osa Europoli volitustest kaitsta ELi sisejulgeolekut. 12st operatiivtegevusega seotud ülesandest koosnevast volituste loetelust lähtudes peab Europol aitama kaasa raha võltsimise ja käibemaksupettuste vastu võitlemisel.

Eurode võltsimine läheb ELile igal aastal maksma miljoneid eurosid ning Europoli hinnangul röövivad käibemaksupettused ELi liikmesriikidelt igal aastal umbes 60 miljardit eurot. Europol juhib ka varifirmade kasutamise seotud ühendusesiseste pettuste analüüsiprojekti; selliste pettuste puhul petavad organiseeritud kuritegelikud rühmitused valitsusi käibemaksuga. ELi tasandil on see ainus kõnealust kuriteoliiki käsitleva kriminaalteabe andmebaas.

2004. aastal sõlmisid OLAF ja Europol koostöölepingu, millega pandi alus kahe asutuse koostööle võitluses pettuste, korruptsiooni ja muude kuritegude või ebaseadusliku tegevuse vastu ELi finantshuve mõjutava rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse raames. Lepingu alusel saavad asutused vahetada omavahel tehnilist ja strateegilist teavet ning teha koostööd ohu hindamise ja riskianalüüsi puhul ühishuvi pakkuvates valdkondades; isikuandmeid aga seejuures ei vahetata.

OLAF on meie finantshuvide kaitsja

Pettuste tõkestamine on Euroopa Komisjoni tegevuses väga olulisel kohal ning OLAFi eesmärk on aidata tagada, et maksumaksjate raha kasutatakse kõikide kodanike huvides. OLAFil on kolm peamist ülesannet:

- kaitsta Euroopa Liidu finantshuve, uurides pettusi, korruptsiooni ja muud ebaseaduslikku tegevust;
- avastada ja uurida ELi institutsioonide ning asutuste liikmete ja töötajate ametikohustuste täitmisel esinevaid tõsiseid rikkumisi, millele võivad järgneda distsiplinaar- või kriminaalmenetlused;
- toetada Euroopa Komisjoni pettuste avastamist ja tõkestamist käsitlevate õigusaktide ja poliitika väljatöötamisel ning rakendamisel.

Ühine tegutsemine suurema mõju nimel.

Kuigi OLAFil ei ole seadusjärgset õigust rikkujaid vastutusele võtta, aitab ta liikmesriikidel ja ELi institutsioonidel eeskirjade eiramistele jälile saada ning toetab nende uurimist. Täielikult sõltumatu asutusena on OLAFil õigus korraldada juurdlusti kõikides ELi organisatsioonides või liikmesriikides ning nendes kolmandates riikides, kus kasutatakse ELi rahalisi vahendeid.

OLAF on abiks teabe kogumisel ja vahetamisel, osaleb pettustevastast võitlust käsitleva poliitika väljatöötamisel ja rakendamisel ning tagab, et seda poliitikat järgitakse õigusaktides süstemaatiliselt.

Põhifaktid ja arvandmed OLAFi kohta 2012. aastal

Töötajate arv: 435

Halduseelarve: 57,4 miljonit eurot

Laekunud teave: 1264 ühikut

Menetletavate juhtumite arv: 718

– *Juurdlused: 431*

– *Koordineerimine: 287*

Lõpetatud juurdluste koguarv: 465

Väljastatud soovitude arv: 199

Summa, mis soovitati sisse nõuda:

284 miljonit eurot

Juurdluste keskmine kestus: 22,6 kuud

ELi tegevus

Euroopa Komisjoni pettustevastased programmid

Samal ajal kui üldsus ning ELi institutsioonide ja maailma eri paigus asuvate delegatsioonide töötajad saavad pettustevastasest tegevusest teada teadlikkuse suurendamise ja koolitusprogrammides, on OLAFil endal kaks pettustega seotud programmi: finantsrikkumiste vastu võitlemise programm Herakles ja eurode võltsimise vastane programm Perikles.

HERAKLES KAITSEB EUROOPA KODANIKE RAHA

2004. aastal käivitatud programmi Herakles eesmärk on võidelda pettuste, korrupsiooni ja muu ELi rahandust mõjutava ebaseadusliku tegevuse, sealhulgas sigarettide salakaubaveo ja võltsimise vastu.

Programmide Herakles I (2004–2006; eelarve 11,8 miljonit eurot) ja Herakles II (2007–2013; eelarve 98,5 miljonit eurot) abil sai OLAF pakkuda järgmist:

- pettustevastane koolitus (näiteks korraldati enam kui 5300 õiguskaitsetöötajale koolitus arvutikriminalistika ja eriseadmete kasutamise teemal) ning abi juristide, kohtunike ja muude õigusala töötajate Euroopa tasandi ühendustele;
- tehniline abi ja IT tugi riikide ametiasutustele;
- suurel arvul toetusi liikmesriikide riigi ja piirkondliku tasandi ametiasutustele tipptasemel tehnilise varustuse soetamiseks (röntgenskanerid, andmebaasid ja uurimist toetavad IT-vahendid), mis aitaks õiguskaitseasutustel tugevdada tegutsemisvõimet.

OLAFi jagatud oskusteabe ja rahalise toetuse tõukel sai hoo sisse riikide ametiasutuste koostöö ja teabevahetus. Tänu sellele konfiskeeriti suurtes kogustes sigarette, tubakat ja muid ebaseaduslikult üle piiri toimetatud kaupu, nõuti sisse kopsakates summades tasumata imporditollimakse, käibemaksu ja aktsiise ning vahistati ja mõisteti süüdi mitu salakaubaveo või muude liidu finantshuve kahjustanud tehingutega seotud isikut.

Teabevahetus riikide vahel mängib olulist rolli võitluses pettuste vastu.

Programmide Herakles I ja Herakles II tähelepanuväärset edu silmas pidades võeti 2014. aasta veebruaris vastu uus programm, Herakles III, mille eelarve on võrreldes eelmiste programmidega suurem: ajavahemikuks 2014–2020 on ette nähtud 105 miljonit eurot. Vähemalt 70% sellest eelarvest kulutatakse tehnilise abiga seotud tegevusele, mis on liikmesriikide teenistustele, st tolliasutustele või politseiametitele otseseks abiks nende igapäevatöös. Peale selle hakatakse andma ka toetusi näiteks digitaalkriminalistika erikoolituste korraldamiseks või politseikoerte ostmiseks ja koolitamiseks ebaseaduslikult üle piiri toimetatud sigarettide ja tubaka avastamiseks. Toetused moodustavad kuni 80% kogukuludest.

PERIKLES KAITSEB EURO PANGATÄHTI JA MÜNTE VÕLTSIMISE EEST

Tavainimene võib võltsitud eurodega esimest korda kokku puutuda siis, kui näiteks mõni müügiautomaat ei võta münti vastu. See võib tekitada teatavat ebamugavust, kuid suuremas plaanis on see päris oluline küsimus. Euroopa Keskpanka (EKP) kogutud andmetel on euro võltsimine tekitanud alates selle kasutusele võtmisest 2002. aastal tuvastatud rahalist kahju rohkem kui 500 miljoni euro ulatuses.

Iga kahe aasta tagant avaldatava hiljutise EKP aruande kohaselt kõrvaldati 2011. aasta teisel poolel ringlusest 310 000 euro pangatähte kogusummas umbes 15 miljonit eurot ning 2012. aasta esimeses pooles kantud rahaline kahju võib olla umbes 13 miljonit eurot.

Rahavõltsimistehaseid on kindlaks tehtud ja likvideeritud Colombiast Bulgaariani.

Võitluses võltsimise vastu on olulisel kohal programm Perikles, mille eelarve ajavahemikuks 2007–2013 on 7 miljonit eurot ning eesmärk pakkuda koolitust ja tehnilist abi riikide pädevatele ametiasutustele.

© European Union

Ekspert kontrollib euromünti eriseadme abil.

Koondades politsei- ja tolliametnikke, riikide keskpankade ja rahapajade esindajaid, õiguseksperthe, näiteks kohtunikke ja juriste, ning muid valdkonnas tegutsevaid kutseisikuid nii avalikust kui ka erasektorist, aitab programm Perikles ametiasutustel võitluses võltsijatega peale jääda.

Programmi abil on õnnestunud tugevdada koostööd kolmes peamises piirkonnas, kus euro kaitsmine võltsimise eest on iseäranis oluline: Kagu- ja Kirde-Euroopa ning Lõuna-Ameerika.

Pettuste tõkestamist toetavad õigusaktid

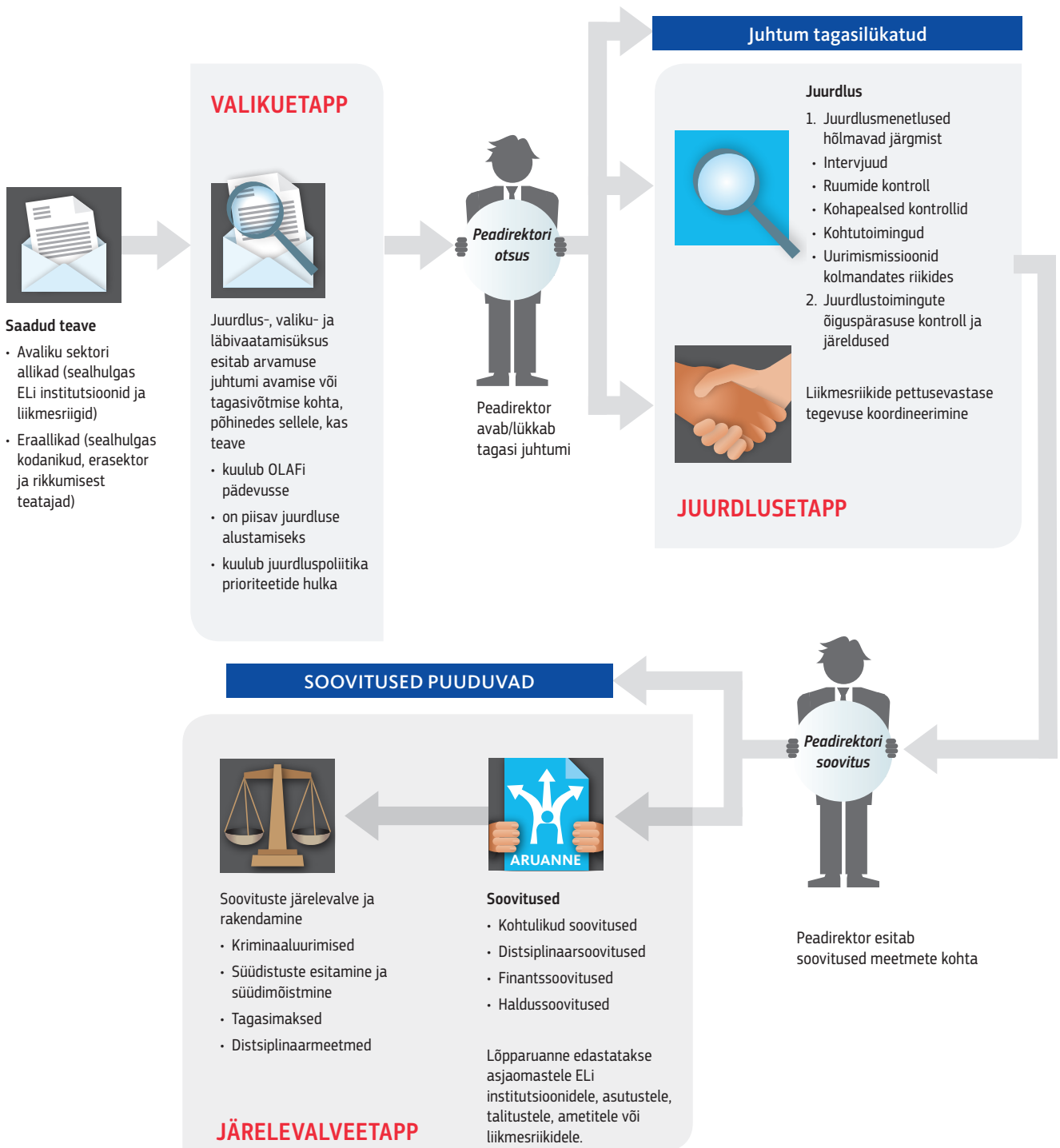
Selleks et määrata kindlaks OLAFi põhiülesanne ja haldusjuurdluste korraldamist võimaldavad volitused, on kehtestatud mitu määrust.

Nõukogu määruses (EÜ) nr 515/97 sätestatakse liikmesriikide haldusasutuste vastastikuse abi ning haldusasutuste ja komisjoni vahelise koostöö õigusraamistik tolli- ja põllumajandusküsimusi ning intellektuaalomandi õigusi käsitlevate õigusaktide nõutava kohaldamise tagamiseks.

Vastastikust abi osutatakse peamiselt OLAFi hallatava pettustevastase infosüsteemi kaudu. Tegemist on ühtse turvalise üldtaristuga, mis koondab peaaegu 10 000 registreeritud lõppkasutajat 1200st liikmesriikide pädevast teenistusest, ELi mittekuuluvate riikide partnerasutusest, rahvusvahelisest organisatsioonist, komisjoni talitusest ja muust ELi institutsioonist. Infosüsteem hõlmab andmebaase ja teabevahetussüsteeme, mis on abiks võitluses tollipettustega.

Pettustevastases infosüsteemis on iseäranis olulisel kohal tolliinfosüsteem ja tolli uurimisjuhtumite andmebaas. Tolliinfosüsteem on andmebaas, milles talletatakse teavet kaupade, rahatähtede, transpordivahendite, ettevõtjate ja üksikisikute kohta seoses õigusaktide rikkumistega. Tolli uurimisjuhtumite andmebaasis säilitatakse juurdlustes koostöö tegemise (vastastikuse abi osutamise) eesmärgil üksikisikute ja ettevõtjatega seotud käimasolevate ja lõpetatud juurdluste toimikute numbreid.

VASTUVÕETUD TEABE UURIMINE OLAFis

Mida tähendab ühine tollioperatsioon?

Ühine tollioperatsioon on kindla eesmärgi ja kestusega koordineeritud operatiivmeede, mida liikmesriikide ja kolmandate riikide tolliasutused rakendavad piiriülese salakaubaveo vastu võitlemiseks.

Juurdluste käik

Skeem põhineb OLAFi 2011. aasta aruande 14. leheküljel esitatud pildil (millel kujutatakse juurdluste käiku alates 2012. aasta veebruarist).

KONTROLLIMINE ALGUSEST LÕPUNI

2011. aastal võttis OLAF vastu 1046 teabeühikut võimalike juurdluste algatamiseks ning tänu uuele internetipõhisele pettustest teavitamise süsteemile võttis OLAFiga ühendust rekordarv erasektori allikaid.

KUIDAS OLAF OTSUSTAB, MIDA KONTROLLIDA?

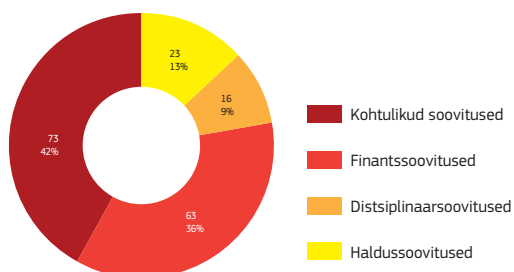
Otsus alustada juurdlus või koordineerimisjuhtum sõltub sellest, kas saadud teave jääb OLAFi pädevusvaldkonda, kas sellest teabest üldse piisab juurdluse või koordineerimisjuhtumi alustamiseks ja kas see kuulub uurimisprioreetide poliitika reguleerimisalasse.

MIS TOIMUB JUHTUMI LÕPETAMISE JÄREL?

Kui juhtumi juurdlus lõpetatakse, on OLAFil võimalus esitada soovitus rakendada lõpparuande põhjal kohtulikke, distsiplinaar-, rahalisi või haldusmeetmeid. Meetmeid võidakse võtta kas ELi ametiasutuste või liikmesriigi ametiasutuste tasandil.

MILLISEID SOOVITUSI ANTI 2011. AASTAL JUHTUMITE LÕPETAMISEL?

2011. aastal esitatud soovitude koguarv: 175

OLAFI LEIDUDE ALUSEL VÕETAVAD MEETMED

Kui juhtum lõpetatakse, on OLAFil võimalus soovitada haldus-, distsiplinaar-, rahaliste ja/või kohtulike meetmete võtmist. Aeg, mis liikmesriikidel või asjaomastel ELi ametiasutustel kõnealuste soovitude täitmiseks kulub, sõltub juhtumi konkreetsetest asjaoludest: õiguslike meetmete või raha sissenõudmise korral võib see võtta rohkem aega.

Seda juhtub sageli suuremahuliste pettuste ja juhtumite puhul, kus organiseeritud kuritegelikud rühmitused teenivad raha näiteks planeeritud pankrottide pealt või kasutavad varade varjamiseks kõrgtehnoloogilisi vahendeid.

PETTURITE KOHTU ETTE VIIMINE

OLAFi soovitusel määrati petturitele liikmesriikides 2011. aastal peetud kohtuprotsessides mitme kuu jagu vanglakaristust, ent palju on ka selliseid juhtumeid, kus kohtuotsus on veel langetamata.

Mitte alati ei mõisteta isikut OLAFi juhtumi põhjal süüdi. 2011. aastal ei jõudnud kohtuprotsessini enam kui pooled juhtumid ning kohtusse antud juhtumitest 42% lõpetati süüdimõistva ja 7% õigeksmõistva otsusega. Õiguslike meetmete tulemused olid riikide lõikes erinevad. Liikmesriikidevahelise ühtluse suurendamine on üks eesmärke komisjoni 2013. aasta ettepanekus luua Euroopa Prokuratuur, mille pädevusse kuuluks ELi finantshuve kahjustavate kuritegude uurimine ja süüdistuste ettevalmistamine.

RAHA SISSENÕUDMINE

Alates OLAFi asutamisest on amet korraldanud 3500 juurdlust. OLAF ei nõua petturitelt raha tagasi: selle eest vastutavad ELi institutsioonid ja liikmesriigid.

2011. AASTAL MÄÄRATI OLAFI JUURDLUSTE TULEMUSENA SENI KÕIGE ROHKEM VANGLAKARISTUSI (KUUDES).

Kohtulikud tulemused	2007		2008		2009		2010		2011	
	JUHTU- MID	VÄÄR- TUSED	JUHTU- MID	VÄÄR- TUSED	JUHTU- MID	VÄÄR- TUSED	JUHTU- MID	VÄÄR- TUSED	JUHTU- MID	VÄÄR- TUSED
Tingimisi karistus (kuud)	13	246	12	452	9	339	18	1 249	35	840
Vangistus (kuud)	9	326	15	955	15	1 240	23	1 503	59	6 137
Rahaline trahv (miljonites eurodes)	13	1,8	16	175,3	12	17,3	23	1 467,7	42	154,7

Näiteid OLAFi saavutustest

CVde moonutamisel teolt tabatud

EL plaanis eraldada 34 miljonit eurot projekti toetuseks, mille raames kavatseti ehitada Bulgaariasse üks tehas, kusjuures sellele summale lisandus Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga toetus summas 25 miljonit eurot. Projekti jaoks tehti ka juba ettemaks summas 7 miljonit eurot. Häirekell hakkas aga tööle siis, kui OLAF sai regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraadilt teada kahtlastest asjaoludest.

Hanke võitnud üksuse kohta väideti, et ta oli esitanud valeteavet oma töötajate kvalifikatsioonide ja asjakohaste töökogemuste kohta.

OLAF sekkub

Mitmes liikmesriigis korraldatud juurdluste tulemusena leiti, et hanke võitnud üksus oli tõepoolest esitanud hankedokumentides eksitavat teavet, üritades näidata asjakohaseid töökogemusi ja kvalifikatsioone paremas valguses.

OLAF soovitas 34 miljoni euro suuruse makse tühistada ja ettemaksuna tasutud 7 miljoni suuruse summa tagasi nõuda. Peadirektoraat võtab OLAFi soovitust kuulda ning on andnud juhtumi menetlemise üle Bulgaaria kohtuasutustele.

Altkäemaksu võtmisel teolt tabatud

Ühes komisjoni delegatsioonis projektijuhina töötanud ELi ametnikku kahtlustati altkäemaksu nõudmises ning nendest kahtlustest teatati OLAFile. Riigi tasandi uurijad otsisid üles asjakohased elektroonilised kirjed, analüüsisid andmeid ning edastasid need asjaomastele õigusasutustele. Päringute tegemisel ja leidude hindamisel lähtusid kõnealused ametiasutused OLAFi eriteadmistest.

Raha erikohtlemise eest

OLAF hankis juurdepääsu vajalikule teabele ning juurdlused näitasid, et aastate jooksul sõlmis kõnealune ametnik väidetavalt kokkuleppeid projektides osalevate isikutega, olles nendega seega valikumenetluse ajal lubamatul viisil kontaktis. Selle tulemusena said asjaomased osalised erikohtlemist.

Ametikohalt kõrvaldamine

Nii ametniku kui ka osaliste suhtes algatati eeluurimine. OLAF soovitas ettevaatusabinõuna ametniku töölt kõrvaldamist ning projekti osaliste nimede lisamist komisjoni varajase hoiatamise süsteemi, et nad ei saaks edaspidi projektidest osa võtta.

Biokütuste impordi puhul on võimalik raha kokku hoida sooduspäritolu märgistusega.

Biodiisli imporditollimaksudest kõrvalehoidumisel teolt tabatud

Teatavasti on Indiast ELi imporditav biodiisli imporditollimaksudest vabastatud. Kõnealuses juhtumis tegi OLAF kindlaks, et ühe India ettevõtja eksporditud biodiisli oli tegelikult algsest USAst pärit kütus, mis saadeti ELi India kaudu, et kasutada importimisel ära sooduspäritolu märgistust ja seega hoiduda kõrvale imporditollimaksudest.

Kuna USAst pärit biodiisli suhtes hakati 2009. aastal kohaldama dumpinguvastaseid tollimakse, saatis üks USA ettevõtja teatavale India ettevõtjale suures koguses biodiisli. Umbes sama suures koguses importis asjaomane India ettevõtja biodiisli ELi.

Testiküsimuste vastuste edasiandmisel sõbrale teolt tabatud

Selles ELi ametnikuga seotud juhtumis hakkas OLAF uurima eksamikorraldust. Selgus, et ametnik oli avaldanud ühele kandidaadile vastused.

Kolme mandrit haaravad juurdlused

OLAF korraldas juurdlusi Indias, USAs, Hispaanias, Belgias, Šveitsis ja Prantsusmaal ning juurdlustes tõttasid appi asjaomaste riikide ametiasutused. Tõendusmaterjali koguti lao- ja inspeksiooniettevõtetelt, samuti riikide ametiasutustelt ja ettevõtjatelt.

Kaalul on 32 miljonit eurot

Juurdluse tulemusena selgitati välja, et India ettevõtja importis USAst biodiisli, ladustas seda ajutiselt oma laohoonetes, lisis väikese koguse Indiast pärit biodiisli ning transportis kütuse ELi India sooduspäritolu tõendavate sertifikaatidega.

Ühel konkreetsel juhul laskis ettevõtja USA kütuse saata oma India tehasesse ning väitis, et see töödeldi Indias ümber ELi nõuete täitmiseks. OLAFi uurijad leidsid, et USA kütus vastas juba nõuetele ning et väidetav ümbertöötlemine ei olnud vajalik.

OLAF esitas tõendid, mille alusel nõuda asjaosalistelt tasumata tollimaksude tagastamist Belgiale, Hispaaniale ja teistele asjaomase imporditehinguga seotud ELi liikmesriikidele. Kogusumma moodustab 32 miljonit eurot.

Appi tuleb arvutikriminalistika

Elektrooniliste kirjade ekspertiisi tulemusena tõendati, et kõnealune kõrgel ametikohal olnud ametnik oli saatnud küsimused ja näidisvastused ühele oma sõbrale. Järgnenud distsiplinaarmenetluse tagajärjel lahkus ametnik töölt.

Operatsiooni Barrel käigus konfiskeeriti 1,2 miljonit ebaseaduslikult üle piiri toimetatud sigaretti

Igal aastal kaotab EL hinnanguliselt 10 miljardit eurot sigarettide salakaubaveo tõttu ning see mõjutab otseselt imporditollimaksude pealt teenitavat tulu.

Peaaegu eranditult organiseeritud kuritegelike rühmituste pärusmaaks oleva salakaubaveo võttis OLAF tähelepanu keskmesse 2011. aasta operatsiooniga Barrel, mille tulemusena konfiskeeriti ja hävitati 1,2 miljonit ebaseaduslikult üle piiri toimetatud sigaretti. Võitlus tubaka salakaubaveo vastu on endiselt olulisel kohal.

Salakaubavedajad kasutavad ära piirkondlikke kitsaskohti

ELi idapiiril võib täheldada nii mõndagi kitsaskohta: tihtipeale ei vaheta ametiasutused omavahel piisaval määral teavet operatsioonide kohta, levinud on korrupsioon ning taristud ja seadmed on alarahastamise tõttu sageli vananenud või ei vasta nõuetele. Kõiki neid puudusi kasutavad salakaubavedajad enda kasuks ära.

Keerukate programmide haldamist võidakse mõnikord õigusvastaselt ära kasutada.

Ühised jõupingutused võitluses organiseeritud kuritegevuse vastu

OLAF osaleb aktiivselt võitluses tubaka salakaubaveo vastu, kasutades kõiki kättesaadavaid abivahendeid. Amet on käivitanud juurdlusi, koordineerinud juhtumeid ning pakkunud tehnilist abi, sealhulgas seadmete soetamise kaasrahastamise abil, ja muud tuge liikmesriikide ametiasutustele.

Operatsiooni Barrel korraldas koostöös OLAFiga Poola tolliteenistus. 24 liikmesriiki ning ka Norra, Šveits, Horvaatia ja Türgi ühendasid selles operatsioonis ELi idapiiril kulgeva raudteeliikluse kontrollimisel oma jõud.

Tulevikuväljavaated pettusevastases võitluses ...

... Euroopa Komisjonis

2011. aastal võttis komisjon vastu uue pettusevastase võitluse strateegia, millega ajakohastatakse ja uuendatakse ELi eelarve vastu suunatud pettustega võitlemise meetodeid. Strateegia hõlmab eeskätt seda 20% ELi eelarvest, mida haldab otseselt komisjon.

Strateegia üldine eesmärk on suurendada pettuste avastamise määra ja nende tõkestamise taset ning parandada juurdluste korraldamise tingimusi. Pettuste tõkestamise ja avastamisega seotud uusi meetmeid on edukalt võetud alates 2013. aasta lõpust. Juurdluste, sissenõudmise, teabe juurdepääsu ja hankemenetluste korraldamisega seotud muud meetmed võetakse vastu 2014. aasta lõpuks.

Strateegiaga nähakse ette, et OLAF on komisjonile pettusevastases võitluses edaspidi rohkemgi abiks ning et suureneb ka ameti nõuandev roll. Selles strateegias on samuti olulisel kohal uus tehnoloogia ning hiljuti käivitatud projekt Pluto (auditi- ja uurimissüsteem, mille puhul kasutatakse pettusi kajastavaid näitajaid käsitlevat teavet ja analüüsivahendeid) on juba näidanud, et komisjoni talituste ja OLAFi ühiste jõupingutuste abil on võimalik auditite ja kontrollide tõhusust parandada.

Poola ja Ukraina piiril rongide kontrollimiseks kasutatav skanner.

Tehnoloogia mõjuvõimu rakendamine võitluses pettuste vastu. Pluto ja pettusevastane infosüsteem

Sellistest kriminaalteabeprojektidest nagu Pluto näeme, kuidas infotehnoloogia abil on võimalik pettureid vahele võtta, rakendades võimsaid analüüsivahendeid ja kaardistades pettusi kajastavaid näitajaid. Uute IT-vahendite abil saab kiirendada eeskirjade eiramiste avastamise protsessi ning seda silmas pidades loodi ühtne tehniline platvorm, mis võimaldab tolliametnikel ja muudel riikide ametiasutustel turvaliselt andmeid vahetada.

Kõnealune pettusevastane infosüsteem aitab kokku hoida aega, sest kui teatavale ametiasutusele tundub kaupade või raha liikumine kahtlase ja ebaseaduslikuna, saavad sellest teada ka muud asjaomased osalevad õiguskaitseasutused. Kuna selle süsteemi abil jääb ära topelttöö ning ametiasutused vahetavad teavet ettevaatavalt, võivad nad kahtlaste asjaolude avastamise tööst vabanenud ajaga hoopis midagi muud vajalikku korda saata, püüdes jälile saada tõenditele, mille alusel rikkujaid vastutusele võtta.

OLAFi peadirektor Giovanni Kessler tulevikuplaanidest kõnelemas.

... ja OLAFis

Petturid mõtleavad pidevalt välja uusi skeeme ning sellega läheb paksemaks ka organiseeritud kuritegelike rühmituste rahakott. Euroopa Komisjon püsib joonel uute programmide rakendamise ja uute prioriteetide püstitamisega. Tehnoloogia areneb. See ja paljud muud asjaolud on katsumuseks õiguskaitseasutustele ja pettustevastases võitluses osalejatele.

OLAFi roll juurdlus- ja tugiüksusena, ametiasutuste ja õiguskaitseasutuste teabevahetuse hõlbustajana ning tehnilise abi andjana on praegu olulisem kui kunagi varem.

Komisjoni pettustevastase võitluse strateegia täiendamiseks moodustab OLAF kõiki talitusi ja asutusi hõlmava pettuste tõkestamise ja avastamise võrgustiku, et pakkuda selle kaudu abi ja nõu, sealhulgas pettustega seotud riskide juhtimise küsimuses.

Lõpetuseks võib märkida, et 2013. aastal esitas komisjon ettepaneku luua Euroopa Prokuratuur ning praegu peetakse Euroopa Liidu Nõukogus selle üle läbirääkimisi. Kui Euroopa Prokuratuur on asutatud, viiakse OLAFi praegused volitused ELi-siseste pettuste või muude liidu finantshuve mõjutavate kuritegude uurimisel üle sellesse uude tegevusüksusesse. OLAF jätkaks ELi finantshuve mõjutavate rikkumiste haldusjuurdlustega juhtudel, kus ei kahtlustata kuritegusid, samuti uuriks ta sel viisil ELi töötajate või institutsioonide liikmete tõsisemaid üleastumisi ELi finantshuvidega mitteseotud töös.

Plaanide tulemustega saate end kursis hoida OLAFi veebisaidil <http://olaf.europa.eu>.

Lisateave

Kui Teil tekis huvi käesolevas brošüüris käsitletud küsimuste vastu, leiate lisateavet järgmistelt veebisaitidelt:

- ▶ **Kuidas teatada pettusest?** http://ec.europa.eu/anti_fraud/investigations/report-fraud/index_et.htm
- ▶ **OLAF:** http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_et.htm
- ▶ **Aastaruanne:** http://ec.europa.eu/anti_fraud/documents/reports-olaf/2012/olaf_report_2012_en.pdf
- ▶ **Edulood:** http://www.ec.europa.eu/anti_fraud/investigations/success-stories/index_en.htm
- ▶ **Euroopa Komisjoni pettustevastase võitluse strateegia:**
<http://www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0376:FIN:EN:PDF>
- ▶ **Faktid ja arvandmed pettuste kohta:**
http://www.ec.europa.eu/anti_fraud/investigations/fraud-in-figures/index_en.htm
- ▶ **ELi finantshuvide kaitse:**
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0293:FIN:ET:PDF>
- ▶ **Herakles:** http://www.ec.europa.eu/anti_fraud/about-us/funding/index_en.htm
- ▶ **ELi korruptsioonivastase võitluse aruanne:** <http://ec.europa.eu/anti-corruption-report/>
- ▶ **Kas Teil on küsimusi Euroopa Liidu kohta? Europe Direct saab aidata:** 00 800 6 7 8 9 10 11
<http://europedirect.europa.eu>

